

**СУМСЬКА МІСЬКА РАДА
ВИКОНАВЧИЙ КОМІТЕТ**

**ЗВІТ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ (СЕО)
ПРОЄКТУ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ**

**«ПРОГРАМА
ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СУМСЬКОЇ
МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2026 РІК»**

СУМИ, 2025

ЗМІСТ

1. Зміст та основні цілі документа державного планування, його зв'язок з іншими документами державного планування.....	3
2. Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогнозні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено.....	4
3. Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу.....	15
4. Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом.....	21
5. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування.....	22
6. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.....	28
7. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування.....	38
8. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив.....	41
9. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.....	44
10. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.....	48
11. Резюме нетехнічного характеру інформації.....	49
12. Список використаної літератури.....	51

1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЙОГО ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Програма економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної громади на 2026 рік (далі – Програма) розроблена на виконання розпорядження Сумської міської військової адміністрації від 01.10.2025 № 339-ОД «Про організацію розроблення проекту Програми економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної громади на 2026 рік», відповідно до Законів України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного та соціального розвитку України», постанови Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2003 р. № 621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проектів Бюджетної декларації та державного бюджету» (зі змінами), враховуючи Стратегію розвитку Сумської міської територіальної громади до 2027 року, затверджену рішенням Сумської міської ради від 31 травня 2023 року № 3739-МР, Стратегію регіонального розвитку Сумської області на 2021-2027 роки, затверджену рішенням Сумської обласної ради 11.12.2020 (у редакції рішення Сумської обласної ради від 30.04.2025), Державну стратегію регіонального розвитку на 2021–2027 роки (постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 13.08.2024 № 940).

Програма розроблена на короткостроковий період, виходячи із складної соціально-економічної ситуації в державі, продовження воєнного стану через військову агресію російської федерації, наявних матеріально-технічних ресурсів, фінансових можливостей та з урахуванням:

- зібраної та опрацьованої інформації виконавчих органів, комунальних підприємств Сумської міської ради, суб'єктів господарювання Сумської міської територіальної громади;

- основних завдань 31 цільової програми (додаток 3 до Програми).

У Програмі визначено основні пріоритетні напрямки економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної громади (далі – СМТГ) в цілому та у відповідних галузях (сферах діяльності), завдання та заходи, спрямовані на реалізацію визначених пріоритетів.

Термін реалізації Програми – 2026 рік.

2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО («НУЛЬОВА АЛЬТЕРНАТИВА»)

Сумська міська територіальна громада утворена 24 квітня 2019 року шляхом приєднання Піщанської сільської ради до Сумської міської ради. 21 жовтня 2020 року до складу Сумської міської територіальної громади включені сільські територіальні громади: Стецьківська, Битицька і Великочернечинська та утворені відповідні старостинські округи. У складі Сумської міської територіальної громади 21 населений пункт.

Місто Суми – адміністративний центр СМТГ, економічний і культурний обласний центр Сумської області, розташоване на відстані 350 км залізницею та 366 км автошляхом від м. Києва. Площа СМТГ – 351,71 кв. км.

З урахуванням відсутності статистичних даних про стан довкілля по старостинських округах та недостатньої кількості інформації по місту Суми характеристика поточного стану довкілля здійснена з наведенням також показників по Сумській області.

2.1. Загальна характеристика поточного стану довкілля.

Територія СМТГ розташована у південно-східній частині Сумської області в межах Сумської схилово-височинної області східноукраїнського краю. Відповідно до геоморфологічного районування України територія громади частково розташована в області Полтавської пластово-аккумулятивної рівнини на палеогенових і неогенових відкладах та частково в Середньоруській області пластово-денудаційних височин на неогенових-палеогенових та крейдових відкладах.

Клімат території м'який, помірно-континентальний.

Громада в достатній мірі забезпечена підземними водними ресурсами. Місце розташування і основні геоморфологічні особливості території міста визначили і його гідрологічні умови. Територію дронує річка Псел з притоками Сумка і Стрілка. Річка Псел є основним транзитним водотоком даної території. Загальна довжина її 727,0 км, площа водозабору 22800,0 км³, належить до середніх річок. Річка Псел бере початок з джерел біля с. Сократов (росія), на висоті 226,0 м над рівнем моря. Переважна ширина долини (до м. Суми) становить 5-7 км. Долина річки звивиста, переважно трапецієдальна. Ширина долини в межах міста до 2,5 км, ширина русла – 40-70 м, довжина річки в межах міста – 8,7 км.

Річка Псел приймає праву притоку – річку Сумку. Довжина її – 29,0 км, в межах міста – 3,6 км, площа водозабору – 389,0 км². Ширина русла в межень 10-25 м, заплави – 50-100 м. Річка зрегульована Косівщинським водосховищем.

2.1.1. Характеристика атмосферного повітря.

Повітряне середовище території СМТГ характеризується існуючим фоновим забрудненням атмосферного повітря внаслідок господарської діяльності людини.

Вміст забруднюючих речовин в атмосферному повітрі м. Суми за 2024 рік наведено у табл. 2.1.1.1.

Таблиця 2.1.1.1.

Назва забруднюючої речовини	Середньорічний вміст, мг/м ³	Середньодобові ГДК, мг/м ³	Максимальні разові ГДК, мг/м ³
Пил	0,3	0,15	0,5
Діоксид сірки	0,051	0,05	0,5
Діоксид азоту	0,085	0,04	0,2
Оксид вуглецю	2,0	3,0	5,0
Оксид азоту	0,04	0,06	0,4
Розчин. сульфати	0,02	-	-
Формальдегід	0,004	0,003	0,035
Аміак	0,015	0,04	0,2

Примітка: Гранично допустима концентрація (ГДК) по розчинних сульфатах відсутня.

У зв'язку з близьким розташуванням до міста сільських територій, що входять до складу територіальної громади, приймаємо, що середньорічний вміст забруднюючих речовин по місту та території громади буде рівним.

2.1.2. Характеристика водних ресурсів

Основним джерелом водопостачання у Сумській області є підземні води Дніпровсько-Донецького артезіанського басейну та поверхневі води басейну Дніпро у межах басейнів чотирьох приток: Десни, Сули, Псла, Ворскли. Підземні води використовуються за допомогою артезіанських свердловин для централізованого водопостачання населення у містах і селах, а також для водопостачання промислових та сільськогосподарських підприємств.

Річки області слугують джерелом технічного водопостачання промислових підприємств у різних містах області, а також зрошення присадибних ділянок садівничих товариств та земель сільськогосподарських підприємств.

Джерелом централізованого водопостачання СМТГ є артезіанська вода, яка добувається з глибоководних артезіанських свердловин, надійно захищених від поверхневого забруднення. Вода з підземних джерел в більшості проб з водозаборів відповідає всім вимогам ДСанПіНу 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги до

води питної, призначеної для споживання людиною». Забезпечення споживачів питною водою здійснює комунальне підприємство «Міськводоканал» Сумської міської ради.

Практичне значення для водопостачання території громади має мергельно-крейдяний горизонт відкладів верхньої крейди, що залягає на глибині 20 - 50 метрів. Водопостачання міста забезпечується з шести водозаборів: Лепехівського, Лучанського, Ново-Оболонського, Пришибського, Тополянського та Токарівського. Рівень охоплення населення міста централізованим водопостачанням становить 99,81%, в тому числі 1,0% населення користується водозабірними колонками, що означає практично повне охоплення системою централізованого водопостачання населення міста.

Однак частина сільських населених пунктів, не маючи централізованого водопостачання, використовують ґрунтові води для питних потреб, які на значній частині території громади залягають на невеликій глибині (до 10-15 м). внаслідок чого зазнають забруднення мінеральними та органічними сполуками. Ці води часто не відповідають вимогам, які пред'являються до питної води.

2.1.3. Характеристика земельних ресурсів та надр

За природно-кліматичними умовами територія громади відноситься до лісостепової зони.

Ґрунтовий покрив територій міста Суми та населених пунктів Сумської міської територіальної громади складають переважно чорноземи глибокі, мало гумосні. Вони займають біля 80 % міських територій. Механічний склад важко суглинковий, вміст гумусу 6-7 %. Характерні також сірі ґрунти, здебільшого поширені темно-сірі опідзолені ґрунти.

Сучасний стан використання земельних ресурсів області не відповідає вимогам раціонального природокористування. Порушено екологічно допустиме співвідношення площ ріллі, природних кормових угідь, що негативно впливає на стійкість агроландшафтів.

Надрокористування

Мінерально-сировинна база регіону на 50% складається з паливно-енергетичної сировини (нафта, газ, конденсат, торф), на 44,8% – із сировини для виробництва будівельних матеріалів, 4% перепадає на питні і технічні підземні води, решта 1,2% – це гірничохімічні та нерудні корисні копалини для металургії.

Згідно Публічної кадастрової карти України (доступна за посиланням <https://map.land.gov.ua>) на території Сумської міської територіальної громади наявні родовища корисних копалин: суглинку, піску, води питної і технічної.

2.1.4. Ландшафт Сумської МТГ.

Ландшафт – це частина території, в межах якої знаходяться основні складові елементи ландшафту (кора землі, вода, клімат, рослинний і тваринний світ), що утворюють пов'язане єдність.

Ландшафт Сумської міської територіальної громади можна охарактеризувати, як антропогенний культурний ландшафт. Тобто, такий що був створений у результаті цілеспрямованої господарської діяльності людини. Його виникнення пов'язане з прямою зміною природного ландшафту. Сюди відносяться поселення міського і сільського типу.

2.1.5. Об'єкти культурної спадщини.

Відповідно до Переліку пам'яток культурної спадщини Сумської області на території Сумської МТГ налічується 218 об'єктів культурної спадщини більшість з яких є пам'ятками історії.

Перелік пам'яток культурної спадщини Сумської області доступний за посиланням - https://data.gov.ua/dataset/7843c8ab-20f6-4916-86f9-efd0f346bd1d/resource/e3eb507e-ee21-44ae-aa9d-f33f799e73f0/download/perelik_pamyatok.xlsx.

Перелік культурних пам'яток Сумщини може не відповідати реальності через руйнування та бойові дії.

2.1.6. Санітарне забезпечення населення громади.

Послуги з управління/поводження з побутовими відходами на території Сумської міської територіальної громади надають виконавці відповідних послуг ТОВ «СЕРВІСРЕСУРС» та ТОВ «А-МУССОН».

Операції з видалення (захоронення) побутових відходів, які збираються на території Сумської міської територіальної громади здійснюється на полігоні твердих побутових відходів, який розташований на землях Великобобрицького старостинського округу Верхньосироватської сільської ради Сумського району Сумської області. Зазначений полігон перебуває у господарському віданні та на балансі Комунального підприємства «Чисте місто» Сумської міської ради (рішення Сумської міської ради від 24.11.2021 №№ 2492-МР, 2493-МР) та відповідно Комунальне підприємство «Чисте місто» Сумської міської ради здійснює його експлуатацію і виконує операції з видалення (захоронення) побутових відходів.

2.1.7. Характеристика біорізноманіття Сумської області, до складу якої входить СМТГ.

За сучасними даними на території області зростає 150 видів рослин, що мають той чи інший ранг охорони. Із них 70 видів занесені до Червоної книги України (2009) або до Червоного списку МСОП, а 80 видів є регіонально рідкісними згідно з рішенням Сумської обласної ради від 18 листопада 2011 року.

Найбільша кількість рідкісних і зникаючих видів, занесених у чинні природоохоронні списки, серед тварин. Загалом в області мешкає 31 вид хребетних тварин, занесених до Червоного списку МПОП, 37 видів – до Європейського червоного списку, 135 видів – до Бернської конвенції, 108 видів – до Червоної книги України.

Загальна площа екологічної мережі Сумської області складає 1 524,05 тис. гектарів, що становить 63,95% від території області.

Рослинний світ області налічує понад 2 300 видів рослин, з яких судинні рослини представлені 1 100 видами. В області нараховується 55 видів судинних рослин і 10 видів грибів, занесених до Червоної книги України та Європейського Червоного списку, а також 123 види рослин та 22 видів грибів, що є регіонально рідкісними.

Загальна лісистість області складає 17,9%, що на 2% більше, ніж середня по Україні. На одного жителя області припадає 0,42 гектарів лісу.

Фауна Сумської області представлена 447 видами хребетних тварин, а саме: міноги (круглороті) – 1, риби – 55, земноводні – 11, плазуни – 7, птахи – 296, ссавці – 78 видів. Однією з головних причин багатства фауни Сумщини є географічне розташування території області, що знаходиться на північному сході країни в межах двох фізико-географічних зон – Полісся і Лісостепу.

Дані наведені в розділі за 2023 рік найактуальніші по місту та області. Регіональна доповідь про стан довкілля для Сумської області за 2024 рік не опублікована.

2.1.8. Об'єкти природно-заповідного фонду та Смарагдової мережі.

Природно-заповідний фонд області станом на 01.01.2024 налічує 319 об'єктів загальною площею 179,34 тис. гектарів, що становить 7,525% від площі області («показник заповідності»). Сучасна мережа природно-заповідного фонду включає 19 об'єктів загальнодержавного значення площею 50,5 тис. гектарів (28%) та 300 об'єктів місцевого значення площею 128,84 тис. гектарів (72%).

На території СМТГ обліковуються 20 територій та об'єктів природно-заповідного фонду, площею 1150,889 га.

Перелік територій та об'єктів природно-заповідного фонду, що розташовані у межах Сумської міської територіальної громади

№	Назва	Місце розташування	Площа, га	Знаходиться у віданні
1	2	3	4	5
1.	Ландшафтний заказник місцевого значення «Вільшанківський»	Сумська міська рада (Великочернечинський с/о)	132,4	Сумська міська рада – 113,6 Миколаївське дочірнє агролісогосподарське підприємство «Миколаївський агролісогосп» ОКАП «Сумиоблагроліс» - 18,8
2.	Ландшафтний заказник місцевого значення «Битицький»	Сумська міська рада (Битицький с/о), Юнаківська сільська рада (Могрицький с/о)	901,0	Сумська міська рада – 237,0 Філія «Сумське лісове господарство» ДП «Ліси України» - 664,0
3.	Гідрологічний заказник місцевого значення «Панський став»	Сумська міська рада (Великочернечинський с/о)	4,1	Сумська міська рада
4.	Дендрологічний парк загальнодержавного значення «Сумський»	м. Суми	21,0	Сумська міська рада
5.	Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Група екзотичних дерев»	м. Суми	0,0336	Сумська регіональна державна лабораторія ветеринарної медицини
6.	Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Дуб на вул. Петропавлівській»	м. Суми	0,0063	КП СМР «Паркінг»
7.	Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Липові насадження»	м. Суми	0,984	КП СМР «Паркінг»
8.	Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Дуб на вул. Олександра Оніщенка»	м. Суми	0,01	КП СМР «Паркінг»
9.	Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Дуб на вул. Герасима Кондратьєва»	м. Суми	0,0057	КП СМР «Паркінг»
10.	Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Дуб на вул. Сергія Табали»	м. Суми	0,01	Сумська міська рада
11.	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення	м. Суми	5,3787	Комунальне некомерційне підприємство Сумської обласної ради «Сумський

	«Асмолова»			обласний спеціалізований диспансер радіаційного захисту населення»
12.	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення «Басівський»	м. Суми	34,5814	Сумська міська рада – 28,3385 Сумський державний університет – 5,275 КЗ «Обласний клінічний перинатальний центр» - 0,9679
13.	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення «Веретенівський»	м. Суми	18,2464	Сумський національний аграрний університет
14.	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення «Будинок-музей А.П. Чехова»	м. Суми	2,3	КЗ СОР "Меморіальний Будинок-музей А.П.Чехова в м.Суми"
15.	Ботанічний сад місцевого значення «Ботанічний сад СумДПУ ім. А.С. Макаренка»	м. Суми	4,76	Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
16.	Ботанічний сад місцевого значення «Юннатівський»	м. Суми	1,2779	КЗ СМР «Сумський міський центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді»
17.	Гідрологічний заказник місцевого значення «Збицьке»	Сумська міська рада (Стецьківський с/о)	14,6	Філія «Сумське лісове господарство» ДП «Ліси України» - 2,2 Миколаївське дочірнє агролісогосподарське підприємство «Миколаївський агролісгосп» ОКАП «Сумиоблагроліс» - 5,0 Сумська міська рада – 7,4
18.	Геологічна пам'ятка природи місцевого значення «Урочище Крейдище»	Сумська міська рада	2,5	Філія «Сумське лісове господарство» ДП «Ліси України»
19.	Ентомологічний заказник місцевого значення «Урочище Сонцевиків»	м. Суми	5,6948	Миколаївське дочірнє агролісогосподарське підприємство «Миколаївський агролісгосп» ОКАП «Сумиоблагроліс»
20.	Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Дуби біля озера Чеха»	м. Суми	2,0	Сумський державний університет

Реалізація Смарагдової мережі в Україні почалася у 2001 році з наданням Радою Європи, за фінансової підтримки ЄС, пілотного проекту для апробації процедури та визначення перших 15-ти Смарагдових об'єктів в Україні.

У листопаді 2016 року в Страсбурзі (Франція), під час 36-го засідання Постійного комітету Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування, яка діє під егідою Ради Європи, було затверджено переліки об'єктів Смарагдової мережі Європи для перших трьох європейських країн: України, Білорусі та Швейцарії.

Український перелік, складається з 377 об'єктів. Серед цих об'єктів на території Сумської області знаходяться наступні:

Desniansko-Starohutskyi National Nature Park (UA0000031);

Hetmanskyi National Nature Park (UA0000042);

Serednioseimskyi (UA0000048);

Shalyhynskyi Zakaznyk (UA0000049);

Mykhailivska Tsilyna Nature Rererve (UA0000050);

Verkhniosulskyi (UA0000051);

Verkhnioesmanskyi Zakaznyk (UA0000052);

Bohdanivskyi Zakaznyk (UA0000053);

Smiatsko-Znobivskyi (UA0000062);

Verhnie Podesennia (UA0000147);

Shostkynskyi (UA0000187);

Upper Psel river valley (UA0000303);

Tern river valley (UA0000327).

Територія долини верхнього Псла – UA0000303 Upper Psel river valley, відноситься до території Смарагдової мережі. Долина р. Псел в межах Сумської області має крутий правий берег, вкритий широколистяними лісами з переважанням *Quercus robur*, *Fraxinus excelsior*, *Acer platanoides*, *Tilia cordata*; похилий лівий берег з вираженою боровою терасою та флористично багатою лучною рослинністю. В заплавній частині долини поширені остепнені і справжні луки, заболочені вільшняки і лучно-болотяні вологі масиви у природному стані. Вздовж русла трапляються стариці. В долині відомі численні знахідки рослин, занесених до Червоної книги України: *Iris sibirica*, *Gladiolus tenuis*, *Epipactis palustris*, *Dactylorhiza incarnata*, *D. majalis*, *Platanthera bifolia*, *Orchis coriophora*, *Lunaria rediviva*, *Allium ursinum* та інших. Унікальними є місцезростання у широколистяних лісах *Lunaria rediviva* – гірського виду з диз'юнктивним поширенням на рівнині. Крім того, в цій частині долини річки лучні та важкодоступні водно-болотяні масиви, що чергуються з лісами, мають велике значення для збереження гніздової орнітофауни, в тому числі занесених до Червоної книги України *Grus grus* і *Ciconia nigra*.

2.1.9. Демографія та аналіз захворюваності

Станом на 2025 рік демографічна ситуація як в громаді, так і в Україні надскладна. Повномасштабне вторгнення російської федерації на територію України спровокувало такі демографічні явища:

1. Значні міграційні хвилі населення, як зовнішні так і внутрішні. Значні міграційні хвилі населення в середині області, внаслідок збільшення зони евакуації населення прикордонних громад.

2. Нерівномірність заселення території. Області західної частини України перенасичені, в той час як регіони лівобережної частини країни втратили значну частину населення.

3. Зростання смертності населення, зокрема чоловіків працездатного віку.

4. Зниження народжуваності через наслідки війни та імовірне зниження народжуваності через меншу кількість жінок репродуктивного віку.

Детальніше про проблеми охорони здоров'я населення, забезпечення та роботу медичних закладів громади інформація представлена в розділі 1 Програми.

2.2. Прогнозні зміни стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, якщо документ державного планування не буде затверджено («нульова альтернатива»).

Проектом ДДП визначено пріоритетні напрями економічного і соціального розвитку СМТГ. Для кожного з визначених напрямів проекту ДДП розробляються завдання та шляхи виконання поставлених завдань. Шляхи виконання передбачають низку заходів та проєктів, серед яких можуть бути види діяльності, які, відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», підлягатимуть оцінці впливу на довкілля до прийняття рішення про провадження планованої діяльності.

Відмова від реалізації ДДП забезпечить відсутність появи нових джерел впливу на довкілля від реалізації завдань Програми. Забруднення компонентів довкілля залишиться на існуючому рівні, з можливим деяким погіршенням якості атмосферного повітря, поверхневих та підземних вод, збільшення обсягів накопичення побутових та промислових відходів.

В той же час, одними з пріоритетних напрямків економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної громади є:

- забезпечення енергетичної безпеки, стабільної роботи об'єктів критичної інфраструктури та доступу мешканців до якісних житлово-комунальних послуг;

- створення умов для функціонування установ охорони здоров'я, освіти, культури та інших установ соціально-культурної сфери; забезпечення безбар'єрного доступу мешканців до якісних медичних, освітніх та інших послуг;

- підвищення рівня енергоефективності та енергозбереження, в першу чергу в бюджетній сфері; впровадження відновлювальних джерел енергії;

- покращення стану навколишнього природного середовища та раціональне використання природних ресурсів;

- проведення цілеспрямованої містобудівної політики, врахування потреб та впливу людей та бізнесу при просторовому плануванні Сумської міської територіальної громади.

2.3. SWOT-аналіз слабких та сильних сторін проєкту ДДП відносно впливу на довкілля

СИЛЬНІ СТОРОНИ (шляхи розвитку СМТГ)	СЛАБКІ СТОРОНИ (проблемні питання СМТГ)
Проведення інвентаризації земель, залучення фізичних та юридичних осіб до оформлення правовстановлюючих документів на землю, сплати земельного податку та орендної плати до бюджету СМТГ	Недостатність існуючих площ для утилізації ТПВ. Недосконалість існуючої системи збору твердих побутових відходів
Поглиблення зв'язків промислових підприємств з науковими установами для модернізації виробництв, запровадження енергозберігаючих технологій та підготовки висококваліфікованих кадрів відповідно до потреб підприємств міста, зокрема через систему дуальної освіти та функціонування навчально – практичних центрів на базі закладів професійної (професійно – технічної) освіти	Забруднення навколишнього природного середовища та поверхневих водних об'єктів унаслідок скидання недостатньо очищених стоків, що пов'язано з відсутністю локальних очисних споруд на промислових підприємствах, у закладах громадського харчування, фізичним і моральним зносом міських очисних споруд
Будівництво/реконструкція напірних/самопливних каналізаційних колекторів та міських очисних споруд на території СМТГ	Недосконалість законодавчої та нормативної бази з питань земельних відносин, в тому числі щодо важелів впливу та відповідальності за самовільне захоплення земельних ділянок, використання не за цільовим призначенням та без зареєстрованого у відповідності до чинного законодавства на них права
Проведення заходів з підвищення рівня суспільної екологічної свідомості громадян	Недостатній рівень екологічної свідомості.
Поліпшення гідрологічного та технічного стану водойм, санітарного стану та благоустрою у прибережних смугах водних об'єктів	Відсутність актуальної містобудівної документації на планування та розвиток сільських населених пунктів, що входять до складу СМТГ
Впровадження енергозберігаючих заходів відповідно Плану дій сталого енергетичного розвитку і клімату та відповідної Програми підвищення енергоефективності в бюджетній сфері Сумської міської територіальної громади, контроль за дотриманням нормативних вимог при їх впровадженні. Врахування вимог енергоефективності при проєктуванні капітальних ремонтів та реконструкції об'єктів бюджетної сфери	Недостатній рівень обізнаності населення громади в напрямку енергоефективності та раціональному використанні природних ресурсів. Низька частка відновлюваної енергетики в загальному споживанні енергоресурсів.

Ліквідація несанкціонованих і неконтрольованих звалищ відходів на території СМТГ Подальше запровадження системи роздільного збору ТПВ; впровадження схеми санітарного очищення території СМТГ	
МОЖЛИВОСТІ	ЗАГРОЗИ
Підвищення ефективності використання земель СМТГ та покращення показників доходів бюджету в умовах воєнного стану й після його завершення	Вилучення земельних ресурсів під розміщення об'єктів управління відходами
Поліпшення, збереження стану існуючих та створення нових зелених насаджень та озелених територій у межах міста	Шумове навантаження на довкілля внаслідок будівельних робіт
Поліпшення стану навколишнього природного середовища до рівня, безпечного для життєдіяльності населення; Мінімізація забруднення поверхневих водних об'єктів та ґрунтів	Вплив на гідрологічний режим, берегову лінію та біоту водних об'єктів під час їх розчистки
Рациональне споживання природного газу, теплової та електричної енергії в бюджетних установах соціально-культурної сфери СМТГ, поліпшення комфортних умов перебування в закладах/установах, розвиток напрямку відновлювальних джерел енергії, підвищення рівня обізнаності населення в напрямку енергоефективності	
Покращення санітарного стану СМТГ та підвищення рівня благоустрою	

Висновки: виходячи зі SWOT-аналізу слабких та сильних сторін проєкту ДДП відносно впливу на довкілля, Програма економічного і соціального розвитку СМТГ дає більше можливостей, аніж загроз. Тому реалізація завдань ДДП дозволить скоротити кількість проблемних питань СМТГ, тим самим покращити економічні та соціальні умови проживання населення громади.

3. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ).

Об'єктом стратегічної екологічної оцінки є проєкт документа державного планування «Програма економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної громади на 2026 рік». Територія, яка ймовірно зазнає впливу від наслідків реалізації завдань Програми – територія Сумської міської територіальної громади, а саме:

- **місто Суми;**
- **Піщанський старостинський округ:**
 - село Піщане
 - село Верхнє Піщане
 - село Житейське
 - село Загірське
 - село Кирияківщина
 - село Трохименкове
- **Битицький старостинський округ:**
 - село Битиця
 - село Вакалівщина
 - село Зелений Гай
 - село Микільське
 - село Пушкарівка
- **Великочернечинський старостинський округ**
 - село Велика Чернеччина
 - село Вільшанка
 - село Липняк
 - село Хомине
- **Стецьківський старостинський округ**
 - село Стецьківка
 - село Кардашівка
 - село Радьківка
 - село Рибці
 - село Шевченкове

3.1. Атмосферне повітря.

Програма передбачає проведення чергу капітальних ремонтів, реконструкцій та будівельних робіт. Внаслідок цього в місцях проведення даних заходів, буде спостерігатись підвищення запиленості та загазованості атмосферного повітря, внаслідок скупчення будівельної техніки.

Програмою не передбачено будівництво нових виробничих потужностей чи нових об'єктів підвищеної небезпеки, що можуть спричинити викиди небезпечних забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

3.2. Водні ресурси.

Програмою передбачено фінансування виготовлення паспортів водних об'єктів на території громади. Паспортизація водних об'єктів дозволить урегулювати використання водних ресурсів та забезпечить їх стале використання. Перелік об'єктів, що підлягають паспортизації програмою не вказані.

Джерелом централізованого водопостачання СМТГ є артезіанська вода, яка добувається з глибоководних артезіанських свердловин. В рамках виконання завдання із забезпечення діяльності водопровідно-каналізаційного господарства, теплових мереж передбачено нове будівництво, реконструкція, ремонт водопровідних мереж, систем централізованого водопостачання, теплових мереж з метою стабільного та якісного надання послуг населенню СМТГ з водопостачання, теплопостачання.

З метою виконання завдання з охорони та раціонального використання водних ресурсів Програма передбачає такі заходи:

- будівництво/реконструкція напірних/самопливних каналізаційних колекторів;
- проведення санітарних заходів та благоустрою у прибережних захисних смугах річок Псел, Сумка, Стрілка, ін. водних об'єктів, , очищення русел річок від дерев та сміття.

Реалізація вказаних вище заходів направлені на забезпечення належного збирання та відведення стічних вод, а також, зниження рівня забруднення водних об'єктів та засмічення прибережних смуг. Однак може вплинути на гідрологічний режим водних об'єктів при проведенні робіт в руслі водотоків та порушення трофічних ланцюгів живлення.

3.3. Земельні ресурси.

В рамках виконання завдання зі здійснення заходів із землеустрою на території СМТГ передбачено розробку технічної документації із землеустрою щодо інвентаризації земель територіальної громади, у тому числі під об'єктами

нерухомого комунального майна, розробка технічної документації із землеустрою щодо поділу та об'єднання земельних ділянок, розроблення проектів землеустрою щодо відведення земельних ділянок, проведення топографо-геодезичних обстежень для виявлення порушень земельного законодавства; складання обмінного файлу у форматі XML для реєстрації земельних ділянок у базі даних Державного земельного кадастру; здійснення інших заходів із землеустрою.

Реалізація даних заходів дозволить збільшити надходження до бюджету СМТГ та підвищити ефективність використання земельних ресурсів.

3.4. Ландшафт

Програма не передбачає завдань, виконання яких може призвести до змін ландшафту території СМТГ. Однак, заходи з прокладання нових трубопроводів каналізаційної мережі чи водопостачання може спричинити незначне та обмежене по території порушення ґрунтового покриву в місці проведення будівельних робіт.

3.5. Природно-заповідний фонд та Смарагдова мережа

Завдання програми з охорони, утримання і розвитку природно – заповідного фонду, зелених зон і зелених насаджень міста передбачає:

- садіння нових дерев і кущів, заміна засохлих та пошкоджених дерев і кущів уздовж основних магістралей та доріг, у парках, скверах, у межах прибережних смуг річок і водойм;

- проведення спеціальних заходів, спрямованих на запобігання знищенню чи пошкодженню природних комплексів територій та об'єктів природно-заповідного фонду на території міста Суми, належне утримання та розвиток об'єктів природно-заповідного фонду.

Очікуваним результатом є збільшення зелених насаджень та збереження об'єктів ПЗФ: пам'яток природи «Липові насадження», «Дуби» на вулицях Антонова, Герасима Кондратьєва, Петропавлівська, Сергія Табали, парку – пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Басівський», ботанічного саду місцевого значення «Юннатівський».

На території громади знаходиться тіньовий об'єкт Смарагдової мережі – UA0000303 Upper Psel river valley – Долина верхнього Псла. В рамках виконання завдання Програми з охорони та раціонального використання водних ресурсів передбачено проведення санітарних заходів та благоустрою у прибережних смугах річок Псел, Сумка, Стрілка, ін. водних об'єктів, очищення русел річок від дерев та сміття. В долині річки Псла відомі численні знахідки рослин, занесених до Червоної книги України: *Iris sibirica*, *Gladiolus tenuis*, *Epipactis palustris*, *Dactylorhiza incarnata*, *D. majalis*, *Platanthera bifolia*, *Orchis coriophora*, *Lunaria*

rediviva, *Allium ursinum* та інших. Крім того, в цій частині долини річки лучні та важкодоступні водно-болотяні масиви, що чергуються з лісами, мають велике значення для збереження гніздової орнітофауни, в тому числі занесених до Червоної книги України *Grus grus* і *Ciconia nigra*.

Ймовірними ризиками для об'єкту Смарагдової мережі внаслідок передбаченого заходу програми є: порушення берегової лінії, зміна існуючого ландшафту берегів та порушення ґрунтового покриття. Однак, слід враховувати, що русло та заплави річки в межах міста антропогенно змінені.

З метою збереження території Смарагдової мережі, будь-які роботи з благоустрою в прибережній смузі Псла та з розчищення русла повинні проводитись відповідно до Водного кодексу України, Закону України «Про Червону Книгу України» та з урахуванням Резолюцій 4, 6 Бернської Конвенції.

3.6. Об'єкти культурної спадщини.

Програмою передбачено виконання завдання зі збереження культурної спадщини та розвиток туризму шляхом збільшення відсотку паспортизованих об'єктів культурної спадщини до 68,6 % від загальної кількості об'єктів.

3.7. Матеріальні активи.

Програма не передбачає заходів, які б мали суттєвий вплив на склад та якість матеріальних об'єктів. Заплановані поточні ремонти доріг та тротуарів, реконструкція мосту поліпшить стан вулично-дорожньої мережі громади.

3.8. Флора, фауна та біорізноманіття

Програмою передбачається збільшення зелених насаджень за рахунок: садіння нових дерев і кущів, заміна засохлих та пошкоджених дерев і кущів уздовж основних магістралей та доріг, у парках, скверах, у межах прибережних смуг річок і водойм.

Виконання заходів програми з розчищення русел річок може вплинути на зоо- та фітопланктон водного об'єкту.

3.9. Безпека життєдіяльності населення на його здоров'я.

Програма передбачає виконання заходів із запобігання виникненню надзвичайних ситуацій техногенного та природного, оперативного реагування на них та ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій, зокрема пов'язаних з військовою агресією російської федерації проти України.

Щодо здоров'я населення, програмою поставлена мета зі збереження та зміцнення здоров'я мешканців Сумської міської ТГ, підвищення ефективності

заходів, спрямованих на профілактику захворювань, зниження рівнів захворюваності, інвалідності і смертності населення, підвищення якості та ефективності надання медичної допомоги, підвищення якості життя, забезпечення захисту прав громадян на охорону здоров'я.

Досягнення мети здійснюватиметься шляхом:

- проведення капітальних ремонтів приміщень лікувальних закладів з метою покращення умов перебування пацієнтів та роботи медичного персоналу;
- придбання медичного обладнання та інструментарію для підвищення якості надання медичних послуг;
- запровадження нових високотехнологічних медичних послуг;
- вжиття комплексних заходів, направлених на забезпечення населення якісними медичними послугами, зокрема на профілактику інвалідизації населення, створення реабілітаційних відділень з відповідним їх оснащенням;
- проведення заходів (лекції, круглі столи, зустрічі) та поширення інформації (через ЗМІ) щодо активної пропаганди здорового способу життя як основного чинника збереження та покращення здоров'я;
- медичне забезпечення пільгових категорії населення.

3.10. Ймовірний вплив реалізації документа державного планування на клімат.

У випадку, не затвердження проєкту ДДП, кліматичні умови на території громади ймовірно залишатимуться на рівні сучасних показників.

В свою чергу, реалізація заходів Програми має ознаки впливу на клімат. Аналіз впливу проєкту ДДП на клімат наведено в таблиці 3.1.1.

Таблиця 3.3.1.

Елемент	Напрямок	Варіант	Ознаки
М-	пом'якшення (mitigation)	зменшення сумарного щорічного негативного впливу на клімат внаслідок проведення ДДП	<ul style="list-style-type: none"> - реалізація проєкту «Підвищення енергоефективності в дошкільних навчальних закладах міста Суми»; - улаштування джерел відновлювальної енергії СЕС на об'єктах КП «Міськводоканал» Сумської міської ради (на водозаборах та на міських очисних спорудах); - підвищення енергоефективності функціонування систем тепlopостачання; - належне управління небезпечними відходами; - садіння нових дерев і кущів, заміна засохлих та пошкоджених дерев і кущів уздовж основних магістралей та доріг, у парках, скверах, у межах прибережних смуг річок і водойм - проведення спеціальних заходів, спрямованих на

Елемент	Напрямок	Варіант	Ознаки
			запобігання знищенню чи пошкодженню природних комплексів територій та об'єктів природно-заповідного фонду на території СМТГ, належне утримання та розвиток об'єктів природно-заповідного фонду; - ліквідація несанкціонованих і неконтрольованих звалищ відходів на території СМТГ.
M+		збільшення сумарного щорічного негативного впливу на клімат внаслідок проведення ДДП	- опрацювання питання будівництва об'єктів сортування та подрібнення будівельних та ремонтних відходів громади.
Mt		одноразові великі викиди ПГ під час проведення ДДП	- великі витрати матеріальних та енергетичних ресурсів; масштабні земельні роботи внаслідок проведення будівельних робіт та планування території.
A+	адаптація (adaptation)	сприяння сумарного адаптаційного потенціалу громади до зміни клімату внаслідок проведення ДДП	- підтримка впровадження енергоефективних заходів з використанням відновлювальних джерел енергії; - забезпечення раціонального споживання води та енергоресурсів в закладах бюджетної сфери, що утримуються за рахунок бюджету територіальної громади; - створення комфортних умов перебування у приміщеннях закладів та установ соціально-культурної сфери громади; - реалізація комплексу заходів щодо підвищення енергоефективності на об'єктах бюджетної сфери, спрямованих на приведення питомого споживання енергії до нормативних показників; - забезпечення формування нових стереотипів поведінки і мотивацій, націлених на раціональне та екологічно відповідальне використання енергії у мешканців територіальної громади.
A-		зменшення сумарного адаптаційного потенціалу громади до зміни клімату внаслідок проведення ДДП	- відсутність оновленої містобудівної документації на реконструкцію території промислової забудови м. Суми.

З огляду на вищевикладене, проведення ДДП має помірний вплив на зміну клімату. Заходи проекту ДДП направлені на пом'якшення негативного впливу на клімат та сприяння підвищенню сумарного адаптаційного потенціалу громади до зміни клімату.

4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ).

Екологічною проблемою, що стосується проекту документа державного планування «Програма економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної громади на 2026 рік» (Програма) є вплив на водне середовище території громади.

У рамках виконання завдання Програми щодо охорони та раціонального використання водних ресурсів передбачено проведення санітарних заходів та благоустрою у прибережних смугах річок Псел, Сумка, Стрілка, ін. водних об'єктів, очищення русел річок від дерев та сміття.

Реалізація будь-якої планованої діяльності на території прибережних смуг річок буде здійснюватись лише після отримання рішення про провадження даної планованої діяльності, якщо така планована діяльність підпадає під дію Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

Реалізація санітарних заходів з благоустрою прибережної смуг водних об'єктів громади направлене на зниження рівня забруднення водних об'єктів та засмічення прибережних смуг. Даний захід не має на меті створення загроз (екологічної небезпеки) для водних об'єктів громади.

5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ.

Головним зобов'язанням документа державного планування, у сфері охорони довкілля, є відповідність державній екологічній політиці.

Державна екологічна політика — це діяльність державних органів, спрямована на забезпечення конституційного права кожного на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди. Екологічна політика на національному рівні формується Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України.

На стратегічному рівні пріоритети екологічної політики визначені у Законі України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року».

В Законі України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» визначено 5 пріоритетних національних екологічних цілей:

1. Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва.
2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України.
3. Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку України.
4. Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення.
5. Удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління.

У рамках підготовки звіту про СЕО проаналізовано відповідність мети діяльності проекту ДДП «Програма економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної громади на 2026 рік» національним екологічним цілям.

ЗАВДАННЯ СТРАТЕГІЧНОЇ ЦІЛІ	ВІДПОВІДНІСТЬ У ДДП
<i>Ціль 1. Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва</i>	
Впровадження освіти в інтересах збалансованого (сталого) розвитку, екологічної освіти та виховання, просвітницької діяльності з метою формування в суспільстві екологічних	Проведення заходу «Дні Сталої енергії». Проведення інформаційної та освітньої підтримки діяльності в галузі підвищення енергетичної ефективності.

цінностей і підвищення його екологічної свідомості	
Враховання рекомендацій наукових установ екологічного спрямування при прийнятті управлінських рішень та підготовці проєктів нормативно-правових актів	Здійснення стратегічної екологічної оцінки змін до Програми економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної громади на 2026 рік.
Забезпечення участі громадськості у прийнятті управлінських рішень у сфері охорони навколишнього природного середовища та природокористування	
Ціль 2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України	
Вдосконалення системи кадастрів природних ресурсів, державної статистичної звітності з використання природних ресурсів та забруднення навколишнього природного середовища.	Розроблення комплексного плану просторового розвитку території СМТГ з внесенням змін до генерального плану м. Суми. Виготовлення паспортів водних об'єктів.
Зменшення втрат біологічного та ландшафтного різноманіття, зокрема шляхом вдосконалення принципів формування екологічної мережі, її розширення і невиснажливого використання, а також збереження унікальних природних ландшафтів	Проведення спеціальних заходів, спрямованих на запобігання знищенню чи пошкодженню природних комплексів територій та об'єктів природно-заповідного фонду на території міста Суми, належне утримання та розвиток об'єктів природно-заповідного фонду.
Зменшення негативного впливу процесів урбанізації на навколишнє природне середовище, припинення руйнування навколишнього природного середовища у межах міст, зокрема, недопущення необґрунтованого знищення зелених насаджень у межах міст під час виконання будівельних чи інших робіт, незаконного відведення земельних ділянок, зайнятих зеленими насадженнями, під будівництво	Розроблення комплексного плану просторового розвитку території СМТГ з внесенням змін до генерального плану м. Суми.
Забезпечення збереження, відновлення та збалансованого використання рослинного світу України	Садіння нових дерев і кущів, заміна засохлих та пошкоджених дерев і кущів уздовж основних магістралей та доріг, у парках, скверах, у межах прибережних смуг річок і водойм. Проведення спеціальних заходів, спрямованих на запобігання знищенню чи пошкодженню природних комплексів територій та об'єктів природно-заповідного фонду на території міста Суми, належне утримання та розвиток об'єктів природно-заповідного фонду. Створення захисних насаджень на ерозійно небезпечних землях на території

	СМТГ (в районі вул. Тополянська та в Стецьківському старостинському окрузі).
Стимулювання розвитку інфраструктури управління відходами	<p>Опрацювання питання будівництва об'єктів сортування та подрібнення будівельних та ремонтних відходів громади.</p> <p>Ліквідація несанкціонованих і неконтрольованих звалищ відходів на території СМТГ.</p> <p>Розроблення місцевого плану управління відходами СМТГ.</p> <p>Облаштування та забезпечення функціонування майданчика зі зберігання та подрібнення відходів від руйнувань на території СМТГ.</p>
Стимулювання оновлення зношених основних фондів промислової і транспортної інфраструктури та об'єктів житлово-комунального господарства шляхом прямих державних дотацій, здешевлення кредитів, часткової компенсації відсоткових ставок за кредитами тощо.	<p>Відшкодування з бюджету СМТГ частини відсотків за кредитами, залученими населенням (фізичними особами, об'єднаннями співвласників багатоквартирних будинків, житлово-будівельними кооперативами) на впровадження заходів з енергоефективності.</p> <p>Сплата членських внесків органами місцевого самоврядування Асоціації «Енергоефективні міста України».</p>
<i>Ціль 3. Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку України</i>	
Зменшення промислового забруднення та ризиків промислових аварій	<p>Забезпечення утримання місцевої автоматизованої системи централізованого оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій (МАСЦО) на території СМТГ.</p> <p>Забезпечення безпеки та стійкості об'єктів критичної інфраструктури підприємств для стабільного їх функціонування та надання послуг СМТГ.</p> <p>Придбання матеріальних цінностей для поповнення місцевого матеріального резерву громади для запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій відповідно до затвердженої номенклатури та забезпечення зберігання матеріальних цінностей, що поставляються до місцевого матеріального резерву.</p>

Поводження з небезпечними хімічними речовинами	Забезпечення утилізації небезпечних речовин виявлених на території СМТГ
<i>Ціль 4. Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення</i>	
Зниження рівня забруднення атмосферного повітря та вод;	Проведення інструментальних лабораторних вимірювань, необхідних для здійснення контролю за дотриманням норм ГДВ забруднюючих речовин від стаціонарних джерел забруднення. Забезпечення передачі відходів, що містять ртуть, сполуки ртуті (у тому числі відпрацьовані люмінесцентні лампи та прилади, що містять ртуть) в установах та закладах галузі «Культура».

5.1. Перелік документів регіонального та місцевого рівнів, якими встановлено зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення

У контексті забезпечення виконання екологічної політики України та дотримання екологічних стандартів на території Сумської міської територіальної громади, важливе значення мають документи регіонального та місцевого рівня, що містять нормативно визначені зобов'язання у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Документи регіонального рівня

1. Стратегія регіонального розвитку Сумської області на 2021–2027 роки, затверджена рішенням Сумської обласної ради 11.12.2020 (у редакції рішення Сумської обласної ради від 30.04.2025). Стратегія визначає зобов'язання області щодо охорони довкілля, адаптації до змін клімату, раціонального використання природних ресурсів, відновлення екосистем, забезпечення екологічної безпеки населення та збалансованого розвитку регіону. Оновлення документа у 2024–2025 рр. враховує вимоги воєнного стану та необхідність відновлення інфраструктури з урахуванням екологічних і безпекових критеріїв.

2. План заходів на 2025–2027 роки з реалізації Стратегії регіонального розвитку Сумської області, затверджений рішенням Сумської обласної ради від 18.12.2025. План конкретизує заходи у сферах екологічної безпеки, охорони водних ресурсів, сталого природокористування, управління відходами та забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя населення. Зокрема, передбачено теми відновлення територій, підвищення кліматичної стійкості та збереження природних комплексів.

3. Рішення Сумської обласної ради, що містять екологічні зобов'язання. До таких рішень належать:

- рішення щодо інвентаризації земель, управління природними ресурсами;
- рішення щодо погодження землепорядної документації;
- нормативні акти, що стосуються ведення та охорони мисливських угідь, об'єктів природно-заповідного фонду;
- документи щодо землеустрою, які впливають на режим використання земель, пов'язаних із збереженням навколишнього природного середовища.

Документи місцевого рівня

1. Програма охорони навколишнього природного середовища Сумської міської територіальної громади на 2025–2027 роки. Програма визначає обов'язкові для виконання завдання та заходи щодо покращення стану довкілля, зниження рівня забруднення атмосферного повітря, модернізації інженерних мереж водопостачання і водовідведення, охорони водних об'єктів, розвитку зелених насаджень, удосконалення системи управління відходами та підвищення екологічної свідомості населення. Програму затверджено наказом Сумської міської військової адміністрації від 22.01.2025 № 8-СМВА.

2. Накази Сумської міської військової адміністрації щодо внесення змін до Програми охорони навколишнього природного середовища (2025 р.). Наказ від 23.07.2025 № 179-СМВА передбачає внесення змін, спрямованих на актуалізацію екологічних заходів, уточнення фінансових та організаційних аспектів реалізації природоохоронних ініціатив, а також посилення контролю за виконанням заходів у сферах водних ресурсів, зелених зон та управління відходами.

3. План дій сталого енергетичного розвитку та клімату (ПДСЕРК) Сумської МТГ до 2050 року, затверджений рішенням Сумської міської ради від 10 квітня 2024 року № 4708-МР. ПДСЕРК містить довгострокові зобов'язання громади щодо скорочення викидів CO₂, розвитку систем відновлювальної енергетики, підвищення енергоефективності будівель, зменшення енергоспоживання, адаптації до змін клімату та забезпечення відповідних умов для захисту здоров'я населення.

Документ визначає скорочення викидів CO₂ щонайменше на 35% до 2030 року та досягнення кліматичної нейтральності до 2050 року.

4. Муніципальний енергетичний план Сумської міської територіальної громади до 2030 року (проект) в рамках проекту «Просування енергоефективності та імплементації Директиви ЄС про енергоефективність в Україні», що впроваджується компанією Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

5. Локальні регуляторні документи Департаменту захисту довкілля та природних ресурсів Сумської ОДА. До документів, що мають обов'язковий характер щодо охорони довкілля, належать:

- дозволи на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря;
- дозволи на спеціальне використання природних ресурсів у межах ПЗФ;
- ліміти на використання природних ресурсів;
- рішення щодо припинення або продовження дозволів у сфері природокористування.

Ці документи формують обов'язкову базу контролю за впливом господарської діяльності на довкілля й здоров'я населення.

6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Згідно «Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування» затверджених Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296) наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення – будь-які ймовірні наслідки для флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, клімату, повітря, води, ландшафту (включаючи техногенного), природних територій та об'єктів, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини та взаємодія цих факторів.

Вторинні наслідки – вигоди, які полягають у широкому залученні громадськості до прийняття рішень та встановлення прозорих процедур їх прийняття.

Кумулятивні наслідки – нагромадження в організмах людей, тварин, рослин отрути різних речовин внаслідок тривалого їх використання. Ймовірність того, що реалізація ДДП призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є виключеним.

Синергічні наслідки – сумарний ефект, який полягає у тому, що при взаємодії 2-х або більше факторів їх дія суттєво переважає дію кожного окремо компоненту.

Програма економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної громади на 2026 рік (далі – Програма) розроблена на виконання розпорядження Сумської міської військової адміністрації від 01.10.2025 № 339-ОД «Про організацію розроблення проекту Програми економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної громади на 2026 рік», відповідно до Законів України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного та соціального розвитку України», постанови Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2003 р. № 621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проектів Бюджетної декларації та державного бюджету» (зі змінами), враховуючи Стратегію розвитку Сумської міської територіальної громади до 2027 року, затверджену рішенням Сумської міської ради від 31 травня 2023 року № 3739-МР, Стратегію регіонального розвитку Сумської області на 2021-2027 роки, затверджену рішенням Сумської обласної ради 11.12.2020 (у редакції рішення Сумської обласної ради від 30.04.2025), Державну стратегію регіонального розвитку на 2021–2027 роки (постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 13.08.2024 № 940).

Програма розроблена на короткостроковий період.

Стратегічна екологічна оцінка охоплює аналіз ймовірного впливу на стан довкілля в результаті впровадження Програми економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної громади на 2026 рік. Тож об'єктом аналізу є оперативні цілі Стратегії.

Звіт про СЕО не передбачає дублювання змісту проєкту ДДП, тому зазначені в проєкті ДДП пріоритетні напрямки, завдання та шляхи їх виконання повторно Звітом про СЕО не зазначаються. Оцінка ймовірного впливу на довкілля здійснюється лише для проєктних напрямків, завдання та шляхи виконання яких можуть передбачати види діяльності, які, відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», ймовірно підлягатимуть оцінці впливу на довкілля.

Таблиця 6.1.

<i>Завдання</i>	<i>Шляхи реалізації</i>	<i>Ймовірний вплив на довкілля</i>
<i>Забезпечення санітарної очистки території</i>	Опрацювання питання будівництва об'єктів сортування та подрібнення будівельних та ремонтних відходів громади	<p>Короткостроковий: викиди забруднюючих речовин та утворення відходів, порушення ґрунтового покриву у разі проведення будівельних робіт. Шумове навантаження від будівельної техніки.</p> <p>Довгостроковий: - вилучення земельної ділянки під розміщення місць складування відходів; + проведення роботи з реалізації положень Схеми санітарного очищення СМТГ. + покращення санітарного стану СМТГ та підвищення рівня благоустрою; + забезпечення роздільного збору та утилізації великогабаритних, будівельних та ремонтних відходів</p>
	Облаштування та забезпечення функціонування майданчика зі зберігання та подрібнення відходів від руйнувань на території СМТГ Облаштування та утримання майданчиків для роздільного збору побутових відходів.	
<i>Забезпечення діяльності водопровідно-каналізаційного господарства, теплових мереж</i>	Переоснащення артезіанських свердловин водопідйомними колонами	<p>Короткостроковий: викиди забруднюючих речовин, утворення стічних вод (бурового шламу), порушення верхнього шару ґрунту та утворення відходів</p>
	Вжиття заходів щодо забезпечення питною водою населення, в т.ч. на території	

	<p>старостинських округів (поточний ремонт, очищення та санація шахтних колодязів, технічне обслуговування насосного обладнання, очищення свердловин, промивка та знезараження артезіанських свердловин та водорозподільної мережі, поточний ремонт водонапірних башт тощо)</p>	<p>під час будівельних робіт. Шумове навантаження від будівельної техніки. Довгостроковий: - вилучення надр (води); - порушення ґрунтового профілю в місті розташування об'єкта; + забезпечення стабільної та безпечної роботи свердловин, підвищення якості послуг з централізованого водопостачання; + підвищення якості надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення. + забезпечення функціонування джерел водопостачання населення. Кумулятивні наслідки не прогноуються.</p>
<p><i>Забезпечення діяльності водопровідно-каналізаційного господарства, теплових мереж</i></p>	<p>Нове будівництво, реконструкція, ремонт водопровідних мереж, систем централізованого водопостачання, теплових мереж</p> <p>Капітальний ремонт зовнішніх каналізаційних мереж до каналізаційно-насосної станції за адресою м. Суми, вул. ...</p>	<p>Короткостроковий: викиди забруднюючих речовин, утворення стічних вод, порушення верхнього шару ґрунту та утворення відходів під час будівельних робіт. Шумове навантаження від будівельної техніки. Довгостроковий: + стабільне та якісне надання послуг населенню СМТГ з водопостачання, водовідведення, теплопостачання. Кумулятивні наслідки не прогноуються.</p>

<p><i>Охорона та раціональне використання водних ресурсів</i></p>	<p>Будівництво/реконструкція напірних/самопливних каналізаційних колекторів</p>	<p>Короткостроковий: викиди забруднюючих речовин, утворення стічних вод, порушення верхнього шару ґрунту та утворення відходів під час будівельних робіт. Шумове навантаження від будівельної техніки.</p> <p>Довгостроковий: + зменшення забруднення водних об'єктів та їх прибережних смуг; + упорядкування прийому відходів від населення та суб'єктів, не охоплених системою централізованого водовідведення.</p> <p>Кумулятивні наслідки не прогноуються.</p>
	<p>Проведення санітарних заходів та благоустрою у прибережних смугах річок Псел, Сумка, Стрілка, ін. водних об'єктів, ін. водних об'єктів, очищення русел річок від дерев та сміття.</p>	<p>Короткостроковий: викиди забруднюючих речовин, порушення верхнього шару ґрунту та утворення відходів під час будівельних робіт (роботи з розчистки). Шумове навантаження під час робіт з розчищення прибережних смуг.</p> <p>Довгостроковий: - ймовірний вплив на зоо- та фітопланктон водного об'єкту; - зміна існуючого ландшафту берегів; - порушення берегової лінії; + зменшення забруднення водних об'єктів та їх прибережних смуг.</p>

Таблиця 6.2. Вплив проєктних заходів на складові довкілля

№	Чи може реалізація планованої діяльності спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
		Так	Ймовірно	Ні	
Повітря					
1.	Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел		+		Будівництво нових промислових та комунальних об'єктів повинно відповідати Державним санітарним правилам планування та забудови населених пунктів.
2.	Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел		+		Використання технічно справного автотранспорту та будівельної техніки.
3.	Погіршення якості атмосферного повітря		+		Проведення моніторингу забруднюючих речовин після затвердження ДДП (що полягає у зборі статистичних даних по обсягам викидів забруднюючих речовин).
4.	Поява джерел неприємних запахів			+	Не потребує заходів пом'якшення
5.	Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату			+	Не потребує заходів пом'якшення
Водні ресурси					
6.	Збільшення обсягів скидів у поверхневі води		+		Контроль технологічного режиму очисних споруд, періодичного контролю складу та обсягу стічних вод згідно вимог законодавства.
7.	Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)		+		Контроль технологічного режиму очисних споруд, періодичного контролю складу та обсягу стічних вод згідно вимог законодавства.
8.	Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню			+	Не потребує заходів пом'якшення
9.	Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки			+	Не потребує заходів пом'якшення

	стічних вод				
10.	Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)			+	Не потребує заходів пом'якшення
11.	Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту			+	Реалізація будь-якої планованої діяльності на території прибережних смуг річок буде здійснюватись лише після отримання рішення про провадження даної планованої діяльності, якщо така планована діяльність підпадає під дію Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».
12.	Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок громади			+	Реалізація санітарних заходів з благоустрою прибережної смуг водних об'єктів громади направлене на зниження рівня забруднення водних об'єктів та засмічення прибережних смуг. Даний захід не має на меті створення загроз (екологічної небезпеки) для водних об'єктів громади.
13.	Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)			+	Посилення державного нагляду та контролю за дотриманням водоохоронного режиму у зонах санітарної охорони свердловин; розробка спеціалізованих проєктів.
14.	Забруднення підземних водоносних горизонтів			+	Посилення державного нагляду та контролю за дотриманням водоохоронного режиму у зонах санітарної охорони свердловин; розробка спеціалізованих проєктів. Влаштування свердловин або реконструкція повинна відповідати нормам законодавства (водного кодексу України).

Відходи					
15.	Збільшення кількості утворюваних побутових твердих відходів			+	Не потребує заходів пом'якшення
16.	Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів			+	Не потребує заходів пом'якшення
17.	Збільшення кількості відходів, що не є небезпечними			+	Не потребує заходів пом'якшення
18.	Спорудження еколого-небезпечних об'єктів поводження з відходами			+	Не потребує заходів пом'якшення
19.	Утворення або накопичення радіоактивних відходів			+	Не потребує заходів пом'якшення
Земельні ресурси					
20.	Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару	+			Проектування та виконання будівельних та земляних робіт у чіткій відповідності до чинних норм, правил, стандартів. Планування порушених територій з максимальним збереженням існуючого ґрунтового шару.
21.	Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів			+	Не потребує заходів пом'якшення
22.	Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу		+		Проектування та виконання будівельних та земляних робіт у чіткій відповідності до чинних норм, правил, стандартів. Планування порушених територій з максимальним збереженням існуючого ґрунтового шару.
23.	Появу таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної структури			+	Не потребує заходів пом'якшення.
24.	Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель		+		Виконання умов законодавства при зміні цільового використання земельних ділянок.
25.	Виникнення конфліктів між ухваленими цілями ДДП та цілями місцевих громад			+	Не потребує заходів пом'якшення

Біорізноманіття та рекреаційні зони					
26.	Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)			+	Не потребує заходів пом'якшення
27.	Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві			+	Не потребує заходів пом'якшення
28.	Збільшення площ зернових культур або с/г угідь в цілому			+	Не потребує заходів пом'якшення
29.	Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин			+	Не потребує заходів пом'якшення
30.	Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей			+	Проведення спеціальних заходів, спрямованих на запобігання знищенню чи пошкодженню природних комплексів територій та об'єктів природно-заповідного фонду на території міста Суми, належне утримання та розвиток об'єктів природно-заповідного фонду
31.	Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини			+	Програма передбачає проведення паспортизації 5 об'єктів культурної спадщини
32.	Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично прийнятих місць, руйнування пам'ятників природи тощо)			+	Не потребує заходів пом'якшення.
33.	Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території		+		Створення більш комфортних умов проживання населення, покращення інфраструктури, відновлення житлового фонду шляхом ремонту пошкоджених унаслідок авіаударів будівель.
34.	Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі			+	Програма передбачає заходи по реалізації прав окремих категорій громадян на житло в рамках реалізації спільного з Товариством Червоного Хреста України проекту щодо здійснення заходів із розміщення тимчасового

					(модульного) житла, призначеного для життєзабезпечення (тимчасового проживання та обслуговування) внутрішньо переміщених осіб.
35.	Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему. Зміни в структурі транспортних потоків.			+	Програма передбачає заходи направлені на відновлення дорожнього покриття та забезпечення безпеки дорожнього руху; відновлення покриття тротуарів з метою забезпечення безпеки руху пішоходів.
36.	Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень			+	Не потребує заходів пом'якшення.
37.	Потреба в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги	+			Не потребує заходів пом'якшення.
38.	Поява будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей			+	Не потребує заходів пом'якшення.
Екологічне управління та моніторинг					
39.	Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки			+	Не потребує заходів пом'якшення.
40.	Погіршення екологічного моніторингу			+	Не потребує заходів пом'якшення.
41.	Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження			+	Не потребує заходів пом'якшення.
42.	Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва			+	Не потребує заходів пом'якшення.

Інше					
43.	Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів		+		Використання лічильників обсягу споживання води. Рациональне використання земельних ресурсів в межах території населеного пункту. Рекультивация порушених територій.
44.	Суттєве вилучення будь-якого невідновлюваного ресурсу			+	Не потребує заходів пом'якшення.
45.	Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії		+		Підвищення енергоефективності житлових та виробничих будівель. Повторне використання очищеної води в технологічних процесах.
46.	Суттєве порушення якості природнього середовища			+	Не потребує заходів пом'якшення.
47.	Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямиий або опосередкований вплив на добробут людей			+	Не потребує заходів пом'якшення.

7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Заходи з запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування будуть вживатися в межах повноважень виконавчих органів міських рад, визначених статтею 33 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», зокрема:

1) підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій щодо встановлення ставки земельного податку, розмірів плати за користування природними ресурсами, вилучення (викупу), а також надання під забудову та для інших потреб земель, що перебувають у власності територіальних громад; визначення в установленому порядку розмірів відшкодувань підприємствами, установами та організаціями незалежно від форм власності за забруднення довкілля та інші екологічні збитки; встановлення платежів за користування комунальними та санітарними мережами відповідних населених пунктів;

2) підготовка і подання на затвердження ради проектів місцевих програм охорони довкілля, участь у підготовці загальнодержавних і регіональних програм охорони довкілля;

3) підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій щодо прийняття рішень про організацію територій і об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні; внесення пропозицій до відповідних державних органів про оголошення природних та інших об'єктів, що мають екологічну, історичну, культурну або наукову цінність, пам'ятками природи, історії або культури, які охороняються законом, підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій щодо прийняття рішень про оголошення в місцях масового розмноження та вирощування потомства дикими тваринами "сезону тиші" з обмеженням господарської діяльності та добуванням об'єктів тваринного світу;

5) оприлюднення у мережі Інтернет геопросторових даних та метаданих, що створені за рахунок коштів місцевого бюджету, коштів міжнародної технічної допомоги та передані органу місцевого самоврядування, згідно із Законом України "Про національну інфраструктуру геопросторових даних";

6) забезпечення охорони, захисту, відтворення, підвищення продуктивності лісових насаджень, посилення їх корисних властивостей, підвищення родючості ґрунтів, дотримання правил і норм використання лісових ресурсів у межах лісів комунальної власності;

7) підготовка і подання на затвердження ради проектів місцевих планів зменшення обсягів антропогенних викидів парникових газів та збільшення обсягів

видалення парникових газів поглиначами, а також місцевих стратегій адаптації до зміни клімату або забезпечення включення політик та заходів щодо пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до неї до регіональних стратегій розвитку, стратегій розвитку територіальних громад та планів заходів щодо їх реалізації, місцевих та регіональних програм охорони довкілля та інших документів планування місцевого рівня.

7.1. Заходи передбачені документом державного планування.

Для запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків виконання Програми передбачається реалізація заходів наведених у таблиці.

Складова довкілля	Заходи Програми для зменшення негативних наслідків
<i>Атмосферне повітря</i>	<ul style="list-style-type: none"> - проведення інструментальних лабораторних вимірювань, необхідних для здійснення контролю за дотриманням норм ГДВ забруднюючих речовин від стаціонарних джерел забруднення; - реалізація проєкту «Підвищення енергоефективності в дошкільних навчальних закладах міста Суми»; - модернізація огорожуючих конструкцій (утеплення фасадів, покрівель), заміна віконних блоків та інші заходи з комплексної термомодернізації будівель закладів бюджетної сфери.
<i>Водні ресурси</i>	<ul style="list-style-type: none"> - виготовлення паспортів водних об'єктів. - Ліквідаційний тампонаж експлуатаційних свердловин КП «Міськводоканал» СМР.
<i>Управління відходами</i>	<ul style="list-style-type: none"> - опрацювання питання будівництва об'єктів сортування та подрібнення будівельних та ремонтних відходів громади; - ліквідація несанкціонованих і неконтрольованих звалищ відходів на території СМТГ; - розроблення місцевого плану управління відходами СМТГ; - облаштування та забезпечення функціонування майданчика зі зберігання та подрібнення відходів від руйнувань на території СМТГ; - забезпечення передачі відходів, що містять ртуть, сполуки ртуті (у тому числі відпрацьовані люмінесцентні лампи та прилади, що містять ртуть) в установах та закладах галузі «Культура».
<i>Земельні ресурси (грунту, надра)</i>	<ul style="list-style-type: none"> - розробка комплексного плану просторового розвитку території СМТГ з внесенням змін до генерального плану м. Суми.
<i>Флора, фауна, біорізноманіття</i>	<ul style="list-style-type: none"> - садіння нових дерев і кущів, заміна засохлих та пошкоджених дерев і кущів уздовж основних магістралей та доріг, у парках, скверах, у межах прибережних смуг

	<p>річок і водойм;</p> <ul style="list-style-type: none"> - створення захисних насаджень на ерозійно небезпечних землях на території СМТГ (в районі вул. Тополянська та в Стецьківському старостинському окрузі).
<i>Смарагдова мережа</i>	<ul style="list-style-type: none"> - проведення спеціальних заходів, спрямованих на запобігання знищенню чи пошкодженню природних комплексів територій та об'єктів природно-заповідного фонду на території міста Суми, належне утримання та розвиток об'єктів природно-заповідного фонду.
<i>Культурна спадщина</i>	<ul style="list-style-type: none"> - виготовлення облікових карток та паспортів на об'єкти історії.
<i>Безпека життєдіяльності населення та його здоров'я</i>	<ul style="list-style-type: none"> - забезпечення безпеки та стійкості об'єктів критичної інфраструктури (придбання матеріалів, оплата послуг по захисту об'єктів критичної інфраструктури тощо); - поповнення місцевого матеріального резерву громади для запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій; - сприяння забезпеченню пільгової категорії населення лікарськими засобами за безкоштовними рецептами; - сприяння забезпеченню проведення туберкулінодіагностики (закупівля туберкуліну); - сприяння забезпеченню лікувальним та спеціальним харчуванням дітей хворих на рідкісні (орфанні) захворювання тощо; - надання лікувальної та реабілітаційної медичної допомоги військовослужбовцям та цивільному населенню, які постраждали внаслідок військової агресії російської федерації.
<i>Клімат</i>	<ul style="list-style-type: none"> - улаштування джерел відновлювальної енергії СЕС на об'єктах КП «Міськводоканал» Сумської міської ради (на водозаборах та на міських очисних спорудах); - забезпечення функціонування електронної системи енергомоніторингу в бюджетній сфері; - проведення інформаційної та освітньої підтримки діяльності в галузі підвищення енергетичної ефективності; - реалізація проєкту «Підвищення енергоефективності в дошкільних навчальних закладах міста Суми»; - реалізація Муніципального енергетичного плану Сумської міської територіальної громади до 2030 року (проєкт).

8. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, У ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ

Проект документа державного планування «Програма економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної громади на 2026 рік» розроблена на короткостроковий період виходячи із загальної оцінки соціально-економічної ситуації, наявних матеріально-технічних ресурсів та фінансових можливостей територіальної громади.

У Програмі визначено основні пріоритетні напрямки економічного і соціального розвитку СМТГ в цілому та у відповідних галузях (сферах діяльності), завдання та заходи, спрямовані на реалізацію визначених пріоритетів, наведено прогноз динаміки основних соціально-економічних показників 2026 роки (додаток 1 до Програми).

Альтернативним варіантом є відмова від запланованої діяльності, так званий «нульовий варіант» без затвердження Програми.

Незатвердження Програми та відмови від реалізації завдань, що передбачені нею призведе до неспланованого розвитку СМТГ. Цей сценарій може розумітися, як продовження поточних (найчастіше несприятливих) тенденцій щодо економічно, соціального та екологічного стану території СМТГ.

За даним варіантом подальший стабільний розвиток СМТГ, очевидно є проблематичним, і ця альтернатива веде до погіршення комфорту проживання населення СМТГ.

Територіальні альтернативи Звітом про СЕО не розглядаються, так як обрані проєктні завдання та заходи, спрямовані на реалізацію визначених пріоритетів Програми для конкретної громади. Територіальні альтернативи можуть бути розглянуті лише при реалізації конкретних завдань та заходів Програми, але дані альтернативи є обмеженими територією СМТГ. Завдання та заходи Програми, шляхи їх реалізації запропоновані розробником програми спільно з іншими виконавчими органами Сумської міської ради, підприємствами, установами, організаціями. Шляхи реалізації завдань обрані відповідно наявних ресурсів Сумської МТГ.

Технічна альтернатива не розглядається. Програма передбачає проведення заходів з реалізації завдань, що направлені забезпечення сталого функціонування всіх галузей та сфер життєдіяльності громади, сприяння забезпеченню оборони та безпеки, стабілізації економічної ситуації, розширення міжнародного співробітництва, подальше впровадження енергоефективних заходів та розвиток напрямку відновлювальної енергетики, відновлення об'єктів критичної та

соціальної інфраструктури, підтримка ветеранів війни, сімей загиблих Захисників (Захисниць), внутрішньо переміщених осіб.

Перелік заходів Програми не має уточнень технічних характеристик їх реалізації.

Технічна альтернатива буде розглядатись окремо по кожному проекту, в рамках реалізації конкретного заходу, планована діяльність якого підпадає під категорії статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

Проблемним питанням є реалізація санітарних заходів та благоустрою прибережної смуги річки Псел, а також, ймовірного очищення русла. Територія долини верхнього Псла – UA0000303 Upper Psel river valley, відноситься до території Смарагдової мережі. В долині річки Псла відомі численні знахідки рослин, занесених до Червоної книги України: *Iris sibirica*, *Gladiolus tenuis*, *Epipactis palustris*, *Dactylorhiza incarnata*, *D. majalis*, *Platanthera bifolia*, *Orchis coriophora*, *Lunaria rediviva*, *Allium ursinum*. Крім того, в цій частині долини річки лучні та важкодоступні водно-болотяні масиви, що чергуються з лісами, мають велике значення для збереження гніздової орнітофауни, в тому числі занесених до Червоної книги України *Grus grus* і *Ciconia nigra*.

Однак, реалізація будь-якої планованої діяльності на території прибережних смуг річок буде здійснюватись лише після отримання рішення про провадження даної планованої діяльності, якщо така планована діяльність підпадає під дію Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

Реалізація санітарних заходів з благоустрою прибережної смуг водних об'єктів громади направлене на зниження рівня забруднення водних об'єктів та засмічення прибережних смуг. Даний захід не має на меті створення загроз (екологічної небезпеки) для водних об'єктів громади.

8.1. Опис здійснення стратегічної екологічної оцінки.

Під час підготовки звіту зі стратегічної екологічної оцінки визначено доцільність і прийнятність реалізації завдань Програми, також оцінено вплив на навколишнє середовище з урахуванням природних, соціальних та техногенних умов СМТГ.

Основним критерієм під час стратегічної екологічної оцінки документу державного планування є його відповідність пріоритетам державної екологічної політики України.

Основні етапи стратегічної екологічної оцінки:

- 1) визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки;
- 2) визначення зв'язку з іншими документами державного планування, оцінка відповідності Програми екологічним пріоритетам державної екологічної політики;

3) аналіз та оцінка ймовірних наслідків виконання завдань та заходів Програми, щодо впливу на довкілля;

4) визначення екологічних проблем пов'язаних документом державного планування;

5) визначення технічних альтернатив;

6) визначення показників, заходів моніторингу та критерії їх оцінки.

В ході СЕО проведено оцінку екологічних проблем документу державного планування і потенційного впливу на стан довкілля, проведено SWOT-аналіз та аналіз відповідність Програми екологічним пріоритетам державної екологічної політики.

9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» замовник у межах своєї компетенції здійснює моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, один раз на рік оприлюднює його результати на своєму офіційному веб-сайті у мережі Інтернет, вносить до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки та у разі виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживає заходів для їх усунення.

Програма моніторингу складається із переліку дій та заходів, кожний із яких має певну мету, ключові індикатори та критерії для оцінки. Порядок здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, затверджує Кабінет Міністрів України.

Постійний моніторинг реалізації заходів Програми буде здійснюватися під час всього періоду виконання проєктних рішень документа державного планування. Програма розроблена на короткостроковий період. Термін реалізації Програми – 2026 рік. Детальна інформація, а саме: поставлені завдання, заходи їх виконання, терміни, відповідальний виконавець та очікуваний результат зазначені в додатку 1 Програми. Основними завданнями моніторингу реалізації Програми є збір, узагальнення, періодичний аналіз відповідних показників соціально-економічного розвитку.

Очікуваними результатами реалізації Програми у сфері охорони навколишнього природного середовища є:

- поліпшення стану навколишнього природного середовища до рівня, безпечного для життєдіяльності населення;
- мінімізація забруднення поверхневих водних об'єктів та ґрунтів;
- поліпшення, збереження стану існуючих та створення нових зелених насаджень та озелених територій у межах міста;
- підвищення рівня екологічної свідомості та інформування населення з питань охорони навколишнього природного середовища.

9.1. Пропонована Звітом СЕО програма моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля.

Таблиця 9.1.

№ з/п	Заходи моніторингу	Одиниця виміру	Роки			Оцінка 2027/2025	Показник оцінки	Примітка
			2025	2026	2027			
1.	Загальні обсяги викидів в атмосферне повітря окремо по парниковим газам від стаціонарних джерел забруднення на території СМТГ	тис. тон				< 1	Позитивний результат	За статистичними даними
						= 1	Нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу	
						> 1	Негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Проекту	
2.	Забір прісної води – усього, у тому числі: - з поверхневих водних джерел; - із підземних джерел	млн куб. метрів				< 1	Позитивний результат	За даними Регіонального офісу водних ресурсів у Сумській області Державного агентства водних ресурсів України
						= 1	Нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу	
						> 1	Негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Проекту	
3.	Скинуто зворотних вод у поверхневі водні об'єкти, усього: - у тому числі недостатньо очищених	млн куб. метрів				< 1	Позитивний результат	За даними Регіонального офісу водних ресурсів у Сумській області Державного агентства водних ресурсів України
						= 1	Нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу	
						> 1	Негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Проекту	
4.	Утворено відходів	тис. тон				< 1	Позитивний результат	За статистичними даними
						= 1	Нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу	
						> 1	Негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Проекту	
4.1.	Частка видалених відходів у спеціально відведені місця чи об'єкти у загальній кількості утворених	%				< 1	Позитивний результат	За статистичними даними
						= 1	Нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу	
						> 1	Негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Проекту	

4.2.	Частка відсортованих відходів у загальній кількості утворених	%				> 1	Позитивний результат	За статистичними даними
						= 1	Нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу	
						< 1	Негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Проєкту	
5.	Загальна кількість об'єктів природно-заповідного фонду на території СМТГ	одиниць				> 1	Позитивний результат	За даними Департаменту захисту довкілля та природних ресурсів Сумської обласної державної адміністрації
						= 1	Нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу	
						< 1	Негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Проєкту	
6.	Кількість територій та об'єктів ПЗФ, на яких реалізовано заходи зі збереження об'єктів природно-заповідного фонду	одиниць				> 1	Позитивний результат	За даними Департаменту захисту довкілля та природних ресурсів Сумської обласної державної адміністрації
						= 1	Нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу	
						< 1	Негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Проєкту	
7.	Захворюваність новонароджених	на 1 тис. народжених				< 1	Позитивний результат	За статистичними даними Управління охорони здоров'я Сумської міської ради
						= 1	Нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу	
						> 1	Негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Проєкту	
8.	Кількість відвідувань амбулаторно-поліклінічних відділень закладів охорони здоров'я Сумської міської ради	тис. відвідувань				< 1	Позитивний результат	За статистичними даними Управління охорони здоров'я Сумської міської ради
						= 1	Нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу	
						> 1	Негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Проєкту	
9.	Проліковано хворих у стаціонарі	тис. осіб				< 1	Позитивний результат	За статистичними даними Управління охорони здоров'я Сумської міської ради
						= 1	Нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу	
						> 1	Негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Проєкту	

Замовник СЕО здійснюватиме моніторинг наслідків виконання Програми шляхом збору та аналізу інформації/статистичних даних від суб'єктів господарювання (що провадять свою діяльність на території СМТГ), Департаменту захисту довкілля та природних ресурсів Сумської ОДА та відповідних виконавчих органів Сумської міської ради.

Здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, за запропонованими показниками із введенням щорічної звітності, дасть можливість своєчасно виявляти порушення і недоліки, відхилення показників та своєчасно опрацьовувати питання з метою їх усунення, готувати та оприлюднювати інформацію про хід (стан) реалізації Програми.

10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ.

Даний розділ не розглядається, документ державного планування розроблений з метою провадження діяльності на території Сумської міської територіальної громади (що знаходиться в межах Сумської області). Виявлені у документі державного планування завдання виконання яких може передбачати діяльність, що відповідно до законодавства підлягає оцінці впливу на довкілля, не потребує здійснення оцінки транскордонного впливу на довкілля.

11. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ІНФОРМАЦІЇ

Програма розроблена на короткостроковий період виходячи із загальної оцінки соціально-економічної ситуації, наявних матеріально-технічних ресурсів та фінансових можливостей територіальної громади. Термін реалізації Програми – 2026 рік.

У Програмі визначено основні пріоритетні напрямки економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної громади (СМТГ) в цілому та у відповідних галузях (сферах діяльності), завдання та заходи, спрямовані на реалізацію визначених пріоритетів.

SWOT-аналіз слабких та сильних сторін проєкту ДДП відносно впливу на довкілля виявив більше можливостей ніж загроз. Реалізація завдань ДДП дозволить скоротити кількість проблемних питань СМТГ, тим самим покращити економічні та соціальні умови проживання населення громади.

Аналіз ймовірного впливу реалізації документа державного планування на клімат вказує на те, що реалізація ДДП має помірний вплив на зміну клімату. Заходи проєкту ДДП направлені на пом'якшення негативного впливу на клімат та сприяння підвищенню сумарного адаптаційного потенціалу громади до зміни клімату.

Екологічною проблемою, що стосується проєкту документа державного планування «Програма економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної громади на 2026 рік» (Програма) є вплив на водне середовище території громади, а саме долину річки Псел. Однак, реалізація будь-якої планованої діяльності на території прибережних смуг річок буде здійснюватись лише після отримання рішення про провадження даної планованої діяльності, якщо така планована діяльність підпадає під дію Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

Реалізація санітарних заходів з благоустрою прибережної смуг водних об'єктів громади направлене на зниження рівня забруднення водних об'єктів та засмічення прибережних смуг. Даний захід не має на меті створення загроз (екологічної небезпеки) для водних об'єктів громади.

У рамках підготовки звіту про СЕО проаналізовано відповідність мети діяльності проєкту ДДП «Програма економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної громади на 2026 рік» національним екологічним цілям викладених у Законі України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року».

В розділі 6 представлений опис ймовірних наслідків впливу від реалізації завдань та заходів ДДП на короткостроковий та довгостроковий період, а також, за складовими довкілля.

Заходи з запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування будуть вживатися в межах повноважень виконавчих органів міських рад, визначених статтею 33 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» та представлені в розділі 7 даного Звіту.

У розділі 8 розглянуто вибір виправданих альтернатив. Технічна альтернатива пропонується звітом СЕО – відмова від реалізації санітарних заходів та благоустрою прибережної смуги річки Псел, а також, ймовірного очищення русла.

Відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» замовник у межах своєї компетенції здійснює моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, один раз на рік оприлюднює його результати на своєму офіційному веб-сайті у мережі Інтернет, вносить до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки та у разі виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживає заходів для їх усунення. Звітом СЕО була запропонована програма моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля та представлена в розділі 9 Звіту.

Транскордонні наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення не очкуються.

12. СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку».
2. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року».
3. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України №296 від 10.08.2018 року «Про затвердження Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування».
4. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України №260 від 18.07.2019 року «Про внесення змін до Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування».
5. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля».
6. Марушевський Г.Б. Стратегічна екологічна оцінка: методичний посібник./Г.Б. Марушевський. – К.: Проект РЕОП, 2015. – 95 с.
7. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Сумській області у 2023 році. – Суми: Сумська обласна державна адміністрація, Департамент захисту довкілля та природних ресурсів, 2024. – 223 с.
8. Екологічний паспорт Сумської області станом на 01.01.2024 року. – Суми: Сумська обласна державна адміністрація, Департамент захисту довкілля та природних ресурсів, 2024. – 223 с.
9. Схема санітарного очищення міста Суми та населених пунктів Сумської міської ОТГ. – Київ: Міністерство розвитку громад та територій України, Державне підприємство Науково-дослідний та конструкторсько-технологічний інститут міського господарства, 2019. – 331 с.

Виконавці Звіту про стратегічну екологічну оцінку:

Фізична особа-підприємець

С.В. Сидоренко

Інженер-проектувальник

С.В. Сидоренко

